

ARTiFAKTI

Inspirationsmateriale til brug i undervisningssammenhænge

The Garden - the Past

The Garden - the Past er en præsentation af menneskets vekslende syn på naturen, sådan som det kommer til udtryk i kunstens gennem de seneste 400 år. Disse forskelle er ikke kun udtryk for den enkelte kunstners æstetiske smag men også et udtryk for den generelle forandring i samfundet. Dette er interessant at bære med sig, når vi i vor tid står i en situation, hvor vi bør ændre forholdet til naturen, fordi vores forsøg på at kontrollere naturen er kommet ud af balance og måske endda er blevet decideret farlig?

Der er dog ikke noget unormalt i, at menneskets forhold til naturen ændrer sig. For det har altid været et forhold, der har været påvirket af tidernes politiske, religiøse og videnskabelige tendenser. I den forbindelse er kunsten en vigtig kilde til studier af de forskellige måder, mennesket har opfattet og brugt naturen på.

Udstillingen *The Garden - the Past* tager dig med på en rejse, der strækker sig fra 1600-tallets barokke ordnede haver til samtidskunstens land art og installationskunst.

God fornøjelse!

I juni og juli 2017 får du mulighed for yderligere at udforske forholdet mellem menneske og natur, når udstillingsdelene *The Garden - the Present* og *The Garden - the Future*, vises i Aarhus by og langs kysten fra Tangkrogen til Ballehage.

På den måde vil AROS Triennalen: *The Garden* binde museum, byrum og kystlinje sammen til en samlet udstilling.

Richard Long: *Driftwood Circle* (1978)

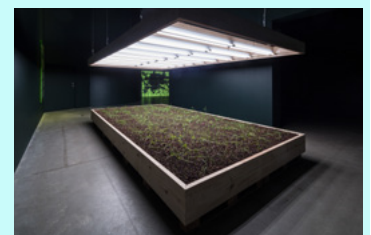
Udstillingen *The Garden - the Past* præsenterer dig for 400 års kunsthistorie og spreder sig både over maleri, foto, skulptur og installation.

Udstillingen starter på niveau 5 og fortsætter på niveau 1. Du kan opleve udstillingen fra 7. april-10. september 2017.

ARTiFAKTI materialet er tænkt som inspiration til undervisning af grundskolens ældste elever.

Vi anbefaler, at materialets hovedtekst anvendes som optakt til et besøg i udstillingen, mens de tilhørende opgaver og arbejdsopgaver tages i brug under besøget eller som opfølgning.

Helen Mayer Harrison and Newton Harrison: *Hog Pasture: Survival Piece #1 1970-71 (-2017)*

Mennesket er gået fra at forme den omgivende natur til at påvirke den i en sådan grad, at det måske kan være svært at se, hvordan forholdet vil kunne fortsætte uden alvorlige konsekvenser for den ene part.

Men er det naturen eller menneskeheden, der er mest truet?

Skriv en klumme til en fiktiv avis, hvori du lader din bekymring komme til udtryk.

Hvad ligger der i betegnelsen "En paradisisk have" for dig?

Thomas Struth: *Paradise 33, Kava'i, Hawaiian Islands, (2006)* (c) Thomas Struth

I Thomas Struths fotoserie *New Pictures from Paradise 33* er naturen gengivet som en jungle lignende mur.

Hvad fortæller det dig om hans tro på paradisiske tilstande i naturen?

Hvor og hvordan ser du ideen om det paradisiske komme til udtryk i dine omgivelser?

Barokken er betegnelsen for en vestlig kulturperiode, som begyndte i første del af 17. århundrede i Rom. Den er kendetegnet ved storhed i skulpturer, malerier, litteratur, dans og musik.

Det barokke haveanlæg ved Versailles slottet i Frankrig

Opbygningen af Versailles-haven vidner om den franske konge, der søgte den absolutte magt: Han ønskede at styre naturen på samme måde som han ønskede at styre verden.

Paradisets have

Paradishaven er betegnelsen for den ideelle natur. Her er alting styret af Gud og derfor også forudsigeligt, fredeligt og roligt.

Kunstens henvisninger til paradiset som en natur, hvor menneske og dyr lever i harmoni, er ikke kun forbeholdt ældre tiders religiøse skildringer.

På udstillingen vil du bl.a. kunne opleve Paul Gauguins motiver fra Tahiti, hvilket var det sted, han anså som paradys på jord. Tahiti var for ham et stykke uberørt og autentisk natur langt fra Vestens moderne forstyrrelser.

Paul Gauguin: *Adam og Eva* (1902) Ordrupgaard

Du vil også kunne opleve den nulevende fotograf Thomas Struths arbejde med paradiset som motiv.

Den ordnede natur

Med til menneskets forestillinger om paradises have, hører også en forestilling om kontrol: At kunne styre, forme og skabe en natur efter egen vilje. Disse tanker er f.eks. tydelige i 1600-tallets barokhave.

Det mest klassiske eksempel på en sådan barokhave findes ved Versailles i Frankrig. Her er slotshaven bygget op af et sirligt system af gangstier med symmetrisk placerede fontæner, skarpt tilklippede buske, træer og plæner. Alle disse enkeltdele indordner sig efter en tydelig midterakse orienteret mod horisonten og solopgangen.

Forestillingen om Paradises have er et tilbagevendende motiv i kunsten.

På udstillingen står barok-maleren Franz Rösel som det tidligste eksempel på en kunstnerisk gengivelse af paradiset som motiv.

Tag med på en spændende jagt efter den rigtige natur - og lyt til den Podcast, vi har lanceret i forbindelse med udstillingen:

<https://arosartmuseum.podbean.com/e/jagten-pa-naturen-afsnit-1/>

Er du mest til stramt ordnede haver eller mere til et mylder af vegetation? Skal din natur være en nyttehave eller et sted med ro til afslapning?

Besøg ARoS Studios og konstruer din egen drømmehave.

Vi tilbyder Studio-pakker for skoleklasser i hverdage - og Drop-in aktiviteter for børnefamilier i weekenderne.

I Danmark finder du eksempler på barokke haveanlæg bl.a. ved Fredensborg Slot, Frederiksberg Have og den yngre del af Rosenborg Have. Derudover er haverne omkring en lang række herregårde anlagt ud fra barokken natursyn.

Nicolas Poussin skabte i 1600-tallet landskaber, der afspejler den franske barokke haves matematiske orden.

I Poussins maleri *Landskab med hvilende rejsende, kendt som en romersk vej* bliver naturens vildnis tæmmet af et matematisk perspektiv, der strækker sig ind i billedet og skaber en stram klarhed, hvor naturens vækst er underlagt matematisk system.

Nicolas Poussin: *Landskab med hvilende rejsende, kendt som en romersk vej* (1648) The Trustees of Dulwich Picture Gallery, London

Oplysningstiden er en periode i Europas historie fra ca. 1690 til ca. 1800.

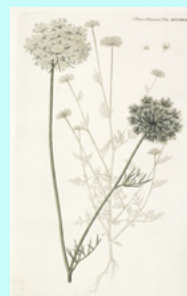
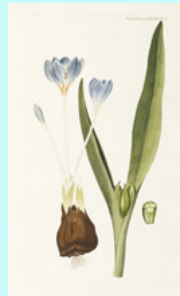
Begrebet "oplysning" hentyder til, at filosofien og naturvidenskaben udvidede menneskets viden om verden og brugte resultatet til at sætte spørgsmålstejn ved autoriteter som kongemagt og kirke.

En anden form for strukturering af naturen vil du bl.a. kunne se i den noget senere periode: Oplysningstiden, der strakte sig i Europa fra slutningen af 1600-tallet til starten af 1800-tallet.

Det styrende for denne tilgang til naturen er her det fornuftige og det nyttige. Derfor var der også en dybfølt tro på, at systematiseret faktaoplysninger eksempelvis ville kunne hjælpe mennesket til en større forståelse af verden.

Hvilke metoder bruger vi i dag til at registrere naturen?

Udvalg af *Flora Danica* (1761-1883)

Dette grundsyn ses i høj grad afspejlet i oplysningstidens forhold mellem menneske og natur – og med det omfattende botaniske registreringsprojekt *Flora Danica* som et godt eksempel.

Hvilken indflydelse ser du, oplysningstidens systematiske forhold til naturen har haft på vores tid?

Flora Danica blev skabt i 1761-1883 og består af hele 3.240 kobberstik af nøje registrerede planter fra Danmark og Norge. *Flora Danica* projektet er derfor på mange måder også en spændende kobling mellem kunst og naturvidenskab.

Mark Dion: *The Phantom Museum* (Wonder Workshop) (2015)

På hvilke måder kan Mark Dions værk: *The Phantom of the Museum* (Wonder Workshop) ses som en reference til Oplysningstiden?

Hvordan vil du fortolke titlen på værket?

ARoS Triennalen: *The Garden* er 1 ud af 4 mega events i forbindelse med Kulturhovedstadsåret.

De kunstværker, der indgår på udstillingen *The Garden - the Past*, er en blanding af museets egne værker og udlån fra museer og samlere i 14 forskellige lande.

Hvilket stykke natur er din yndlingsnatur?

Beskriv hvorfor.

Rokokoen er en kunsthistorisk stilfase i europæisk kunst og kunsthåndværk i første halvdel af 1700-tallet.

Her ønskede man at skabe en lysfyldt, grænsenedbrydende virkning med en glidende overgang mellem ude og inde og mellem arkitektur, billede og dekorative elementer.

Hvordan ser du rokokoen fokus på eksempelvis lyst, begær og overdådighed kommer til udtryk i udstillingens værker fra perioden?

Yinka Shonibare: *The Swing (after Fragonard)* (2001) Tate, London

Rokokohaven er knapt så tiltrækkende i Yinka Shonibares installation *The Swing (after Fragonard)*.

Her er kvinden på gyngen fremstillet med afhugget hoved - som en henvisning til den skæbne der ventede aristokratiet efter den franske revolution.

Samtidig er de afrikanske stoffer i kvindens kjole et symbol på rokokoen tiltagende kolonialisme.

Myldrende natur og iscenesatte oplevelser

Ligeså vel som historien viser os eksempler på natur, der er underlagt orden og struktur, ligeså vel ligger der også eksempler på tilsyneladende mere myldrende og vildt voksende natur. Det er det, man eksempelvis ser komme til udtryk i det, der defineres som *den engelske have*. - også kaldet *den romantiske* eller *landskabelige have*.

Her skulle mennesket hverken styre naturen eller sætte sig over den. Menneskets rolle var i stedet at skabe "et ordnet kaos". Det var her vigtigt, at udviske grænserne mellem have og landskab, ligesom man bl.a. forsøgte at placere forskellige former for historiske rekvisitter i strategiske sigtelinjerne.

Claude Lorrain: *Flodlandskab med hyrder* (c. 1630) Statens Museum for Kunst

Målet var at iscenesætte overraskelser og kontraster undervejs på vandringen i naturen og samtidig skabe en romantisk og idyllisk stemning.

Det er den slags natur, vi f.eks. møder i Claude Lorrains *Flodlandskab med hyrder* (ca. 1630).

Dette tilsynealdende myldrende naturforhold får en ekstra tand i rokokoen natursyn.

Her blev naturen nemlig opfattet som et sted, hvor mennesket kunne trække sig tilbage fra verden og bare nyde at være til.

Naturen bliver derfor et tiltrækkende sted for leg, lyst og begær: Nøjagtigt som det kommer til udtryk i Jean Antoine Watteaus *The Swing*.

Antoine Watteau: *The Swing* (c. 1712) Hjalmar Linder Donation, Finnish National Gallery / Sinebrychoff Art Museum

C.W. Eckersberg: *Løvhytte i Sanderumgaard Have* (1806)

I flere af sine malerier kredser C.W. Eckersberg netop om den landlige idyl kombineret med strategisk placerede antikke elementer, der kendetegner den engelske, romantiske have.

Har du nogensiden opholdt dig i rigtig vild natur?

Eller mon den dybest set har været konstrueret?

Lorrain opfattes som fadder til det natursyn, der præger det man den engelske have.

Sammenlign eksempler på gengivelse af den barokke have med eksempler på den engelske have og rokoko haven.

Kan man gradbøje måden, hvorpå disse natursyn forholder sig til den "rigtige" natur på? Er den "rigtige natur" i det hele taget noget vi kender til?

Beskriv en have du kender rigtig godt.

Hvilke historiske elementer ser du, der kommer til udtryk i denne have? Måske den har elementer af barokkens symmetri og spejling?

Eller måske den nærmere rummer myldrende liv som i den engelske haves tilsyneladende vildtvoksende planter?

Christian Rohlf: *Sonnenblumen* (1921)

!

Forskning viser, at naturen ikke bare er en nødvendighed for os rent fysisk, men at den også kan påvirke vores sind positivt.

?

Hvor, hvordan og i hvilke sammenhænge ser du en synliggørelse af den tilsyneladende positive indvirkning, naturen kan have på os mennesker kommer til udtryk / bliver tydeliggjort?

Agnes Denes: *Wheatfield - A Confrontation: Battery Park Landfill, Downtown Manhattan - The Harvest* (1982)

!

Agnes Denes' *Wheatfield*-serie skaber en slående kontrast mellem Manhattans skyline og hvedemarken.

?

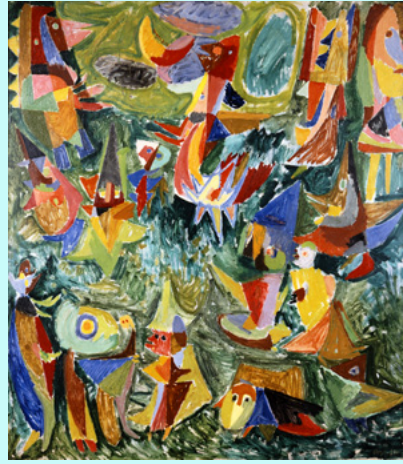
Hvad tænker du, Agnes Denes ønsker at fortælle om menneskets forhold til naturen?

?

Hvilke elementer har betydning for at du som person kan drage bedst mulig nytte af naturen?

Naturen som mentale udtryk

Du har sikkert selv oplevet det: At blive udsat for en oplevelse eller en stemning, der ligesom overgår sig selv i sin storhed og overvældethed i en sådan grad, at det kan være svært at beskrive med ord. Måske maleriet er et bedre til at formidle den slags oplevelser frem for på skrift og i tale?

Asger Jorn: *Guganaga* (1945)

Det er ikke kun på det stemningsmæssige og følelsesmæssige, at naturen som motiv, giver anledning til at komme tæt på den kunstneriske personlighed. For efterhånden som vi bevæger os frem til mere moderne tider i kunsthistorien, synes naturfremstillingerne i mindre grad at være centreret om den offentligt tilgængelige natur og i højere grad at stamme fra kunstnerens private haver.

I det at flere af modernismens kunstnere selv havde interesse i botanik og derfor også holdt af at sætte et personligt præg på deres have, kom naturen til at spille en dobbeltrolle. For på den ene side blev haven i sig selv et sted for kreativ botanisk udfoldelse samtidig med at dette personligt formet stykke natur blev gengivet i kunstnerens værker.

Nikolaj Astrup: *Gåsen*, Sparebankstiftelsen DNB /Astrupsamlingen / KODE - Kunstmuseene i Bergen (U.å / n.d.)

Eksempler på dette kan du f.eks. opleve i Nikolaj Astrups billeder. Han skabte nemlig selv sin egen fysiske have for derved efterfølgende at kunne male den. På den måde fik han også præcist det motiv, han ønskede.

?

Når noget betegnes som sublimt er det en beskrivelse af at være fuldkommen og hel.

Hvor og i hvilke sammenhænge har du evt. selv haft en sublim naturoplevelse?

Hvad skal der til for dig, for at noget opleves som sublimt?

Hvilken betydning har naturen for dig? Hvad bruger du den til?

Lav en brainstorm hvor du skriver alle de ting, fornemmelser, følelser og aktiviteter, der falder dig ind i forhold til naturen og dit eget ophold i den.

emil Nolde: *Blumengarten (L)*
© Nolde Stiftung Seebüll (1922)

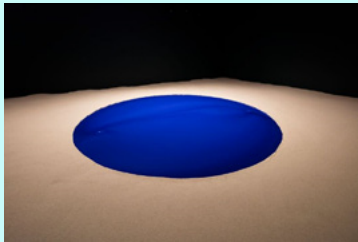
?

Hvornår er naturen ren NATUR, og hvornår er natur nærmere KULTUR? Find eksempler blandt udstillingens værker.

Ser du på havemotiverne i den tidlige modernisme fremstår de tit som intime, rolige og familiære. De står derfor i stor kontrast til den stemning, der fandt sted på den anden side af kunstnerens have, hvor industrialiseringen buldrede derudaf.

Forestil dig, at du levede i 1910. Skriv et fiktivt brev til en god ven, hvori du beskriver det stemningskifte, du forestiller dig, det vil være at bevæge sig fra det offentlige byrum og hjem til den private have. Inddrag alle sanser i brevet, så dine beskrivelser bliver så livagtige som muligt.

Pamela Rosenkranz: *Sky Pool* (2017)

Hvilken have er vi mon på vej ind i?

At jordens økosystem er påvirket af mennesket, ved enhver. Og de seneste årtier er diskussionerne omkring menneskets udnyttelse af naturen blevet noget, vi alle deltager i. "Miljø" er noget, vi forholder os til. I samme forbindelse taler man om, at vi bevæger os ind i en ny tidsalder, som kunne gå under betegnelsen: *Den menneskelige tidsalder*.

Hvis du selv var en kunstner, der skulle lave et værk til udstillingen *The Garden - the Past*, skulle værket så udtrykke en tro på, at naturen nok skal overleve de miljømæssige udfordringer, vi f.eks. står overfor lige nu?

Ser du menneskeheden, som den truede medspiller i forholdet mellem menneske og natur? Eller vurderer du måske, at spillet er tabt for begge parter?

Begrund dit fokus og kom gerne med eksempler.

Howdan tror du, naturen og jorden vil se ud, hvis menneskeheden uddøde?

Er det overhovedet muligt - i vores moderne verden - at nyde naturen uforstyrret? Og hvad lægger du selv i det, at være uforstyrret?

Hvem er stærkest, når det kommer til stykket?

Gå sammen to og to og gør jer til talsmand for hhv. en stærk natur / stærkt menneske.

Meg Webster: *Solar Grow Room*, 2016 (-2017)

På særudstillingen er hele anden del af udstillingen afsat til kunstværker, som på hver deres måde cirkler omkring nutidsmenneskets forhold. En kategori af kunstnere arbejder med de mange aktuelle menneskelige påvirkninger af naturen i form af miljøudfordringer og udtømmelsen af klodens naturlige ressourcer. En anden kategori af samtidskunstnere forsøger at punktere forestillingen om en ren, ubesmittede natur, der venter derude. En tredje kategori skitserer en verden efter den menneskeligt skabte katastrofe, en verden i naturens vold, hvor naturen sejrer og fortsætter sin eksistens - hvorimod det er menneskeheden, der er truet.

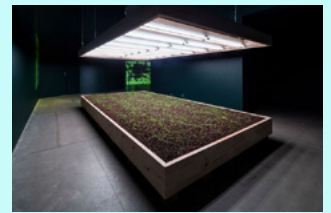

Per Kristian Nygård: *Not Red but Green* (2017)

At menneskets forhold til naturen er på vej ind i en ny epoke, er der som sagt ikke noget unormalt i. Men spørgsmålet er selvfølgelig, hvad der kommer til at kendetegne den epoke, vi lever i lige nu? Udstillingen *The Garden - the Past* giver dig ikke noget endeligt svar. Men med præsentationen af de mange forskellige måder, hvorpå menneske og natur har eksisteret side om side, vil du forhåbentlig se dig bedre klædt på til en forståelse af de mange afskygninger, et sådant forhold kan have.

Den menneskelige tidsalder kaldes også *Den antropocæne epoke*.

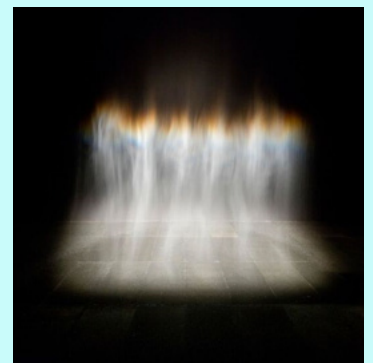

Helen Mayer Harrison og Newton Harrison: *Hog Pasture: Survival Piece #1* (1970-71 (-2017)

Hvilke erfaringer kan man få ved at møde naturen i et kunstværk som eksempelvis Olafur Eliassons installation: *Beauty*?

Hvilken rolle spiller du selv i værket?

Olafur Eliasson: *Beauty* (1993)

GLÆD DIG!

The Garden - the Present åbner 3. juni (forskellige lokaliteter i Aarhus) og viser dig værker, som ser på naturen i en moderne bymæssig kontekst.

The Garden - The Future åbner ligeledes den 3. juni (Tangkrogen-Ballehage) og præsenterer dig for værker, der udforsker den kunstneriske reaktion på miljømæssige udfordringer.

Begge disse udstillingsdele kan opleves frem til 30. juli 2017.

ARTIFAKTI er udarbejdet af Børn & Unge Formidlingen, ARoS
Tekstuvælgelse og layout:
Anne Mette Høncke

YDERLIGERE INFORMATION

Har du spørgsmål til materialet - eller ønsker råd og vejledning om brug af udstillingen i undervisningssammenhæng, er du altid velkommen til at kontakte os:

Formidlingsafdelingen på ARoS
Aros Allé 2 | DK-8000
Tlf: 87306644 eller vol@aros.dk

